

GORSKI reševalec

IZ VSEBINE:
Turnosmučarsko tekmovanje
Bela peč
Zeleniški plazovi

Uvodnik - prvi številki na pot

Vsebina

S ponosom vam predstavljamo prvo številko elektronske publikacije, ki smo jo enostavno poimenovali Gorski reševalec. V današnjem času je pretok informacij bliskovit vendar včasih nepovezan, zato smo se v našem društvu odločili, da enkrat na pol leta zberemo vtise in zgodbe reševalcev ter jih ponudimo v branje še ostalim, ki jih naše področje dela zanima. Času primerno gre seveda za ne tiskano obliko, ki je na voljo kot datoteka pripravljena za ogled na računalniku. Publikacija ima namen biti poučna in polna koristnih nasvetov. Želi biti ogledalo našega dela. Želi biti edicija reševalcev, ki svoje zgodbe želijo iztrgati pozabi in gostilniškim priredbam. Publikacija je delo vseh reševalcev in članki niso formalno lektorirani. Vsakdo se izraža na svoj način in tudi to želimo uporabiti kot posebnost našega Gorskega reševalca.

V prvi številki je cel kup zanimivega branja in kot načelnik društva trdno upam, da bomo letos pripravili še drugo številko in ker ne želimo ostati le v Trziču se imamo namen povezovati tudi navzven. Veliko sreče in previdnost v gorah vam želi DGRS Trzič.

Načelnik DGRS Trzič
Slavko Rožič

Uvodnik - prvi številki na pot	2
»Kratke domače« - Novice	3
Turnosmučarsko tekmovanje Ljubelj Zelenica	4
Obletnica	5
Moja pot od reševalca do podpredsednika GRZS	6
Zelenica ne-varna bela opojnost	7
Komplet prve pomoči za gornike	11
Razvrednotenje narave s prepovedanimi vožnjami z vozili v naravnem okolju in drugimi neodgovornimi posegi v naravo	11
Nekaj napotkov za gibanje v gorah	12

Gorski reševalec je interna publikacija Društva gorske reševalne službe Trzič

Prispevke so prispevali člani društva in so nelektorirani:
Rožič Slavko, Štamcar Primož, Meglič Milan, Rožič Peter, Primožič Janez, Kralj Robert, Bele Jani

Avtorji fotografij so :
Vogelnik Vili, Rožič Janez, Rožič Luka, Rožič Peter, Meglič Milan, Štamcar Primož

Prvo številko publikacijo je pripravil in uredil Rožič Janez

»Kratke domače« - Novice

Občni zbor Društva GRS Tržič

16. februarja 2010 je v prostorih policijske postaje Tržič potekal redni letni občni zbor našega društva.

Zbora so se udeležili člani društva in povabljeni gostje (iz tržiških planinskih in gasilskih društev, predstavnik CZ Tržič, predsednik GRZS in predstavniki nekaterih sosednjih postaj GRS).

Letos se je zaključil štiriletni mandat dosedanjega vodstva. Predsednik društva Slavko Rožič ga je ocenil kot uspešnega, na začetku zastavljeni cilji so bili doseženi. Ocenjeno je, da naše društvo deluje urejeno in pregledno, da imamo usposobljeno in kvalitetno moštvo in da smo uspešno izvedli delno pomladitev moštva postaje, pri kateri so nam izkušeni po stažu starejši reševalci v veliko pomoč in podporo. V tem mandatu v društvu ni prišlo do konfliktov, nobene nesreče ali hujše nezgode pri opravljanju našega dela.

Vsak član društva je po svojih močeh in s svojim aktivnim delom prispeval delček iz katere je nastala celota in prikazana slika dela v letu 2009. Delo društva v letu 2009 je ocenjeno kot uspešno.

Prisotni člani so potrdili predstavljena poročila o delu (poročilo načelnika, finančno poročilo, poročilo inventurne komisije in nadzornega odbora).

Prav tako sta bila obravnavana in sprejeta dva pravna akta društva GRS Tržič in sicer Pravila Društva GRS Tržič (spremembe) in Pravilnik o sprejemu članov v Društvo GRS Tržič.

Sledile so volitve na katerih so člani soglasno podprli dosedanjega predsednika/načelnika Slavka Rožiča in ga izvolili za še en mandat. Tudi upravni odbor društva vnaprej ostaja v podobni sestavi kot v zadnjem 4-letnem obdobju.

Novi/stari načelnik društva je plan dela za leto 2010 strnil v naslednjih točkah:

- redna letna usposabljanja, popoldanske vaje, tečaji z poudarkom na simulaciji reševanja v težjih razmerah
- izpopolnjevanja inštruktorjev, vodnikov reševalnih psov, reševalcev na seminarjih, obnavljanje znanja prve pomoči,
- sodelovanje na prireditvah, udeležba na tekmovanjih, pomoč pri izvedbi določenih športnih tekmovanj
- sodelovanje z sorodnimi organizacijami pri skupnih projektih,
- sodelovanje članov v vodstvu in komisijah GRZS, z ostalimi sosednjimi društvi GRS, društvom GRS Borovlje (A),
- reševalno in preventivno delo

Na občnem zboru sta bila med člane društva sprejeta tudi dva nova člana – pripravnika: Kos Bojan in Grega Bahun.

80 urni tečaj prve pomoči:

Od januarja do marca 2010 je v izobraževalnem centru Uprave za zaščito in reševanje na Igu potekalo intenzivno izobraževanje - tečaj prve in nujne medicinske pomoči za gorske reševalce, ki ga organizira Komisija za medicino pri GRZS. Tečaj je potekal ob petkih in sobotah (9 dni), udeležilo se ga je tudi 5 članov tržiškega Društva GRS – trije pripravniki in dva reševalca. Ostali reševalci so podobna izobraževanja že opravili v preteklih letih. Letos so v sklopu predavanj in vaj sodelovali tudi predavatelji Rdečega križa, tako da so udeleženci tečaja opravili izpit za GRS in dodatno še izpit za bolničarje.

Čistilna akcija

17. aprila so se tudi člani GRS Tržič pridružili vseslovenski akciji Očistimo Slovenijo v enem dnevu. Naša prvotna naloga je bila pomagati pri čiščenju na zahtevnejše dostopnih terenih in v hribih. Ker pa je bil v višjih legah še sneg, smo se odločili da pomagamo pri akciji v mestu Tržič. Trije člani so sodelovali pri čiščenju brežin Tržiške bistrice v Tržiču. Z zadovoljstvom smo tudi sprejeli novice od ostalih naših članov in planincev, da v naših hribih ni bilo veliko smeti, nekoliko slabše je stanje na izhodiščih-parkiriščih. Za poletje so planirane tudi sanacije nekaterih starejših divjih odlagališč ob planinskih kočah. Želimo si da bi vsi vsak dan, ne le enkrat letno skrbeli

Na poti do reševalca - nov gorski reševalec Miha Lovrenčak:

Marca 2010 je bil na Jezerskem zadnji korak generacije 2009/2010 pri usposabljanju za pridobitev naziva gorski reševalec. V tej generaciji je bil tudi Miha, ki se je pridružil Društvu GRS Tržič leta 2007 na predlog Alpinističnega odseka PD Tržič. Po treh letih sodelovanja pri delu društva je opravil tudi vsa izobraževanja in izpite na ravni GRZS (80 urni tečaj prve pomoči za gorske reševalce, 3 letno aktivno delovanje v okviru matičnega društva GRS-vaje, tečaji, izobraževanja, reševalne akcije v okviru pristojnosti, nazadnje pa še tečaj in izpit iz letne tehnike reševanja ter zimske tehnike reševanja). Znak GRS bo prejel na dnevu gorskih reševalcev na Jezerskem 12. junija. V Društvu GRS Tržič je trenutno 32 aktivnih članov, od tega 7 pripravnikov za gorske reševalce. Člani društva so tudi zaslužni oziroma nekdanji aktivni člani.

Normativno število gorskih reševalcev v Sloveniji določa URSZR, to število pa je razdeljeno na 17 društev/postaj GRS po Sloveniji (glede na večletno povprečno število reševalnih akcij in obsežnost ter zahtevnost terena. V zadnjih letih se je predvsem na področju Posočja in Bohinja precej povečalo število nesreč-reševanj, zato se bo v prihodnje število reševalcev GRS v Tržiču najverjetneje zmanjšalo (trenutno 28) ne glede na naše konstantno reševalno delo v večletnem obdobju.

Turnosmučarsko tekmovanje Ljubelj Zelenica

V nedeljo 7. februarja 2010 je potekalo na področju planine Korošica nad Ljubeljem turnosmučarsko tekmovanje. Organizator tekme je bilo Društvo gorske reševalne službe Tržič, pri organizaciji pa sta tudi letos sodelovala Alpinistični odsek Tržič in Športno društvo Lom.

Udeleženci so tekmovali v več kategorijah: v tekmi za Pokal Slovenije v tekmovalnem turnem smučanju 2010 (ena od sedmih tekem ki so v letošnji zimi potekale na različnih lokacijah po Sloveniji) so se pomerili tekmovalci v moški, ženski in mladinski kategoriji. Ker pa je bil ta dan namenjen tudi druženju, uživanju v zimskih gorah in turnemu smučanju, smo k udeležbi povabili tudi vse "netekmovalne turne smučarje" – le ti so se v parih udeležili rekreativnega turnega smuka-tekme na skrajšani progi, pri kateri je zmagala dvojica, ki je dosegla srednji čas.

Organizatorji smo se letos prvič odločili izpeljati tekmo na področju planine Korošica (v prejšnjih letih je tekmovanje potekalo na področju Javornika nad Lomom, še prej pa nekajkrat na Zelenici), predvsem zaradi lepega, visokogorskega okolja pod Košutico-Babo s čudovitimi

pogledi na Begunjščico, Stol, Vrtačo in SZ steno Velikega vrha. Precej pozornosti pred in tudi med tekmo pa smo namenili varnosti: zaradi novozapadlega snega je bila tekma za en dan prestavljena in deloma spremenjena-skrajšana tudi proga (izognili smo se odsekom, kjer bi tekmovalce in vse ostale ob progi lahko ogrožali snežni plazovi), tekmovalci pa so imeli tudi vso potrebno zaščitno/varnostno opremo. Proga je bila kljub temu dokaj zahtevna, tekmovanje pa se je končalo brez večjih poškodb (z nekaj praskami), precej padci, nekaj težavami z opremo (kože za smuči), zanimivo tekmo v tekmovalni in rekreativni kategoriji in na koncu še z zmago Tržičana. Vsi tekmovalci so pokazali veliko moči in vztrajnosti pri vzponih, obenem pa tudi spretnosti pri zahtevnih spustih.

Tekme za pokal se je udeležilo 30 tekmovalcev, pridružilo se jim je še 16 turnih smučarjev v rekreativni tekmi.

Rezultati: Med moškimi je bil s skupnim časom 1 ura 18 minut najhitrejši Tomaž Soklič (po rodu Tržičan, sedaj živi pod Krvavcem) ki je že nekaj let med najboljšimi tekmovalnimi turnimi smučarji v Sloveniji. Drugo mesto je zasedel Marjan Zupančič, tretji pa je bil Klemen Triler (oba člana Turnosmučarskega kluba Olimpik iz Kroke).

V ženski kategoriji že nekaj let zmaguje Jana Marinko, ki je bila tudi tokrat nepremagljiva, sledili sta ji Jezerjanki Anja Stenovec in Manca Šolar.

Med mladinci sta bila najboljša Jezerjana (prvi Žan Karničar, drugi Urh Karničar), tretje mesto pa je osvojil Luka Mihelič (TSK Olimpik).

V rekreativni tekmi parov, ki je potekala na krajši progi (vzpon le do koč na Korošici in spust proti cilju), rezultat ni bil najpomembnejši, sta se pa srednjemu času najbolj približala Franci in Primož Soklič iz Tržiča (oba tudi odlična alpska smučarja), sledila jima je tržiška alpinistična naveza (ki se odlično znajde tudi v stenah) Samo Opalk/Miha Zupan in kot tretja naveza (tudi življenska) Sašo Rožič/Tina Bergant.

Vsi najboljši so prejeli lične pokale (v domači delavnici jih je izdelal vodja tekmovanja in v zadnjih letih pobudnik turnosmučarskih tekmovanj v tržiškem koncu Milan Meglič iz Loma), praktične nagrade sta prispevala sponzorja Elan Begunje in Davidov hram, prav vsi udeleženci tekmovanja pa so prejeli tudi spominsko praktično darilo.

Z zadnjo tekmo na Krvavcu 20.3.2010 so tekmovalni turni smučarji sklenili letošnjo sezono Slovenskega pokala. V skupnem seštevku sedmih preizkušenj so na vrhu lestvice pri članih Tomaž Soklič s Šenturške gore, med dekletimi Ljubljankinca Jana Marinko, med mladinci pa Jezerjan Žan Karničar.

Po končanju smučarske sezone sedaj tako tekmovalce kot ostale turne smučarje čaka »poletni počitek«, naslednjo zimo pa se bomo ljubitelji turnega smučanja ponovno odpravili v gore - seveda ob upoštevanju vremenskih/snežnih razmer in s popolno (predvsem zaščitno) opremo ter primernim znanjem.

Primož Štamcar, GRS Tržič

Obletnica

Kar nisem mogel verjeti, da je minilo že trideset let od mojega prvega plezalnega vzpona. Ko tako razmišljam, se mi pred očmi zvrtilo različni dogodki iz preteklosti, še vedno se pa zelo dobro spominjam prve resne plezalske avanture.

Star sem bil komaj dvanajst let, še pravi pobalin, poleg mene pa nekaj let starejša brat Marko in sovaščan Janko, ko sta nas Jože in Franc vzela s seboj plezat v Belo Peč. Stena je bila takrat še skoraj neraziskana, saj je Jože v njej plezal le enkrat že pred leti. Nam mladcem ni bilo prav nič jasno, kako se stvari streže, saj smo se pred tem preizkušali samo v manjših skalah okrog domačih hiš. Alpinista, sta nam morala najprej vse pokazati in nas na hitro poučiti. Za smer sta izbrala osrednjo razpoko, sledilo je izdelovanje varovališča, navezovanje na plezalne vrvi, in razporejanje plezalne opreme. Meni se je v spomin najbolj vtisnila plezalna oprema, svetleče vponke, raznobarvne vrvi, klini, in se še danes se mi zasvetijo oči ko se tega spominjam.

Steno smo preplezali v treh raztežajih, moram priznati, da je bila na varovališčih prava gneča, pa še strah nas je bilo gledati v globino. Smer smo sicer preplezali, vendar nam je bilo treba na težjih mestih pomagati, z vrvjo, zardi tega sta Jože in Franc smer poimenovala Šleparska.

Rezultat tega je bil, da smo se vsi trije kaj kmalu vpisali v alpinistično šolo na tržiškem Alpinističnem odseku. Jožko se takrat verjetno ni zavedal, kakšen pečat bo to dejanje pustilo na naših mladih dušah, saj smo bili od takrat naprej vsi zapisani alpinizmu, nekateri pa to bolj ali manj počnemo še danes.

Za to obletnico sem se odločil, da zberem takratno družčino in ponovimo smer. Stvar ni bila tako enostavna. Jože se je ponesrečil leta 1991 v Himalaji, Franc in Marko nista plezala že več kot dvajset let, Janko in jaz pa sva vsak po svojih poškodbah še kar nekako aktivna. Da se zberemo, ni bilo nobenih težav, da pa kaj splezamo, pa je bilo potrebno malo prepričevanja in vlivanja zvrhane mere poguma. Tako smo oblikovali dve navezi in Šleparsko zopet „suvereno“ preplezali. Občutki na vrhu so bili zelo podobni kot pred tridesetimi leti, zlasti za prijatelja, ki tega že vrsto let nista počela. Ko se je jezik malce razvezal je na plano prišel rek, „korenina nikoli ne pozebe“. Iz vrha smo se odpravili do koč na Javorniku, kjer smo do poznega večera obujali spomine na plezalske dogodivščine.

Letos nas čaka še ena uradna tridesetletnica, ko smo že kot člani Alpinističnega odseka šli prvič preko Storžiča po Kramarjevi smeri v zelo podobni zasedbi. Več o tem pa drugič.

Bela peč se predstavi

Bela peč (1583 m) leži na južni strani Lomske doline med planino Konjščica in planino Javornik in točno nasproti severne stene Storžiča. Planinsko je zanimiva kot lahko dostopen cilj in kot lepa razgledna

točka, saj se iz njenega vrha vidijo Julijske alpe, Kamniške alpe in del Karavank. Plezalcu pa ponuja lepo sončno lego, smeri dolge od 30 do 120 m, dobro, mestoma odlično skalo in dobro opremljene smeri. Tu najdemo smeri vseh težavnosti od III do VIII stopnje in nekaj resnejših težkih tehničnih smeri, ki še čakajo na proste ponovitve. Plezanje je mogoče že zgodaj spomladi pa vse tja do pozne jeseni ko zapade prvi sneg.

Steno lahko razdelimo na dva dela, vzhodno – malo in zahodno - Veliko Belo peč. Deli ju ozek preduh – razpoka, ki je najbrž posledica potresne in vulkanske dejavnosti v bližnji okolici.

Stena je po dimenzijah bolj podobna plezalnemu vrtcu, pa vendar veljajo v njej načela plezanja v večjih stenah. Tu mislim predvsem na nošenje čelade in nošenje vsaj simbolične zbirke varovalnih pripomočkov. Večina smeri poteka po dobri skali, ki jo prekinja kakšen šop trave, težave pa si lahko krojimo po svojem okusu.

Zgodovina

Prvi alpinist, ki mu je stena padla v oko je bil Jože Rozman, domačin iz Grahovš. Steno je začel odkrivati že leta 1976, ko je v navezi z Darkom Megličem v zahodnem delu splezal prvo smer. Stena je nekaj časa samevala, dokler ni konec sedemdesetih let Jože pripeljal vanjo zagnanih mladih plezalcev, tako imenovani “trio Meglič” - Janko in brata Marko in Milan, prav tako vsi domačini iz Grahovš. Tako je nastala druga smer v osrednjem delu, zaradi narave svojega nastanka se je poimenovala Šleparska. Tako je stena postala plezalno igrišče domačinov, takrat še pripravnikov, ki so se podpisali pod večino takrat splezanih prvenstvenih smeri. Takratni trendi v alpinizmu niso bili po volji plezanju v kratkih stenah, zato je početje mladine naletelo na neodobravnje starejših alpinistov. Po nekaj letih, ko je prosto plezanje dobilo večji pomen, so začeli v Belo peč zahajati tudi drugi alpinisti. Pionir je bil vsekakor Jože Rozman, ki je tudi kasneje steni dal pečat predvsem z težkimi tehničnimi smermi. Veliko prvenstvenih sta preplezala Janko in Milan Meglič, kasneje pa tudi Filip Bence. Sprva so bile smeri preplezane klasično, nato pa so doživljale proste ponovitve. Sledilo je opremljanje bolj plezanih smeri in stojišč s svedrovci in dodajanje novih modernejših smeri. Tako je sedaj preplezanih več kot 40 smeri vseh težavnosti. Bela peč se je slovenski alpinistični javnosti približala šele v zadnjih 15 letih, odkar se v prvi polovici maja tod srečamo alpinisti v spomin na pionirja, domačina Jožeta Rozmana, ki se je leta 1991 ponesrečil pri vzponu na Kangčendzeno.

Plezalni vodnik najdete na spletni strani : www.mgmetal.si

zapisal : Milan Meglič

Moja pot od reševalca do podpredsednika GRZS

Ljubše bi mi bilo, da imam prav, kot biti predsednik.
(Iz govora, 1850, Clay, Henry, 1777-1852)

Že kar nekaj let je od mojega vstopa v GRS Tržič. Takrat si nisem mislil niti želel, da bi se kdaj ukvarjal s politiko, s čimer smatram delo načelnika GRS Tržič in zdaj še funkcija podpredsednika v GRZS. Takrat nas je zanimalo samo plezanje in naše soočenje s togo strukturo in omejeno tehniko v GRS nas je kmalu postavilo na realna tla. Vendar takrat še nihče od nas ni razmišljal, kako bi lahko stvari spremenili, niti za to nismo imeli volje, znanja in predvsem poguma. A kot pravi pregovor, vse pride ob svojem času. Pred štirimi leti sem prevzel vodenje postaje GRS Tržič in kar naenkrat sem gledal na GRS z druge strani. Na tej strani ni več izgovorov, da bi lahko bilo nekaj drugače ali boljše. Na tej strani postaneš soočen z odgovornostjo, da nekaj lahko spremeniš, le idejo in voljo moraš imeti. Potreben pa je tudi kolektiv, ki podpira in sledi postavljenim ciljem. Kmalu sem spoznal, da ni potrebno veliko za velike stvari. Da se velike revolucije delajo z majhnimi koraki. Da je potrebno mnogo prilagajanja in modrost v vodenju. Da je potrebno pri dobrih idejah vztrajati, čeprav včasih ostaneš sam. Da je potrebno včasih z idejami prižgati sodelavcem lesk v očeh in pri delu stopiti naprej, pri nagradah pa nazaj. Velika sreča je, da sem do teh spoznanj, čeprav niso nova a jih vsakdo od nas vedno znova odkrije, prišel v kolektivu, ki je enoten in ne konflikten in ki me je znal z argumenti tako podpreti kot zavrniti.

Hkrati sem lahko spremljal in se učil, kako potekajo stvari v GRZS kot član Upravnega odbora. Za predsednika je bil to težak mandat, saj so se dogajale za našo Zvezo zelo pomembne odločitve. Odcepitev od Planinske zveze, neenotnost med članicami, postavljanje sistema. Ključna napaka se mi zdi, da smo ob odcepitvi poskrbeli za vse potrebne pravne in papirne zadeve, pozabili pa smo na sistem vrednot. Le tega se ne da zapisati, niti določiti. Potrebno ga je živeti in vedno znova dokazovati z lastnimi dejanji. Zato je bil za predsednika mandat še težji, saj se ni uspel poenotiti z voljo večine, ampak je sam v svoji smeri oral ledino. Vsak dialog ali poskus strpnosti pa se je končal s konfliktom. Spoznal sem tudi kako delujejo Komisije in celoten ustroj Zveze. In spoznal sem ljudi, ki so GRS. Ob teh spoznanjih je počasi dozorela ideja, da lahko kaj spremenim le, če naredim korak naprej in ne ostanem v ozadju in kot to večina od nas rada počne - kritiziram zadeve, ki mi niso po volji ali se jih nisem sam spomnil. Preveč pogumno bi bilo reči: "Prej je bilo vse slabo in mi, mi bomo zdaj vse spremenili...". To bi bilo preveč neresno. Ampak veliko stvari se pa da narediti bolje ali na drugačen način. Po uspešnih volitvah, ko so nam reševalci zaupali mandate se mi je, tako kot že pred štirimi leti z načelništvom, zopet obrnila perspektiva. Predvsem ob zavedanju, koliko dela in truda bo potrebno za uresničitev vseh idej, ki jih imam. Vseh ne bo možno uresničiti, ampak kot pravijo ekonomisti: "stanje ob planiranju si predstavljaj slabše kot je, cilje pa si potavi take, da jih ne boš nikoli mogel uresničiti..". Spet ne bo šlo brez podpore ekipe, le da je tokrat izbor še širši. Še več interesov in zidov, zgrajenih v preteklosti. Naša zgodba se je šele začela in upam, da jo uspešno zaključimo. Vsekakor pa bo mandat, v katerem bomo odgovorni za vodenje GRS izredno zahteven - soočiti se bomo morali z repom gospodarske krize in manj sredstvi, z vse večjimi zahtevami družbe o standardih reševanja, poskusili bomo racionalizirati in čim bolj poenotiti delo in usposabljanja članic. Zato predvsem upam, da bom čez štiri ali pet let lahko vsakomur pogledal v oči in rekel, da smo se potrudili po najboljših močeh.

Načelnik DGRS Tržič
Slavko Rožič

Zelenica ne-varna bela opojnost

Zelenica naša je edinstvena,
so stenja njena kozorogova,
je cvetja poln ta krasni gorski svet,
zato v ta kraj me vleče spet nazaj. (M. Perko)

Na koncu Šentanske doline (Podljubelj) nad cerkvijo sv. Ane se začenja idiličen svet pod severnim ostenjem Begunjščice na eni strani in južnim pobočjem Ljubeljščice, ki se sprva položno dviga , od srednje postaje sedežnice zgrajene v začetku šestdesetih let, pa se strmo dvigne proti sedlu na Zelenici. Od tod uzreš venec gora in grebenov okoli Vrtače vse naprej do Stola. Poleti slovi Zelenica po obliki raznovrstnega gorskega cvetja in na številnih planinskih poteh v okolici se naužiješ lepote narave. V teh krajih so od nekdaj pastirji pasli drobnico in preko sedla Čez pod je vodila pastirska pot na Koroško. Mnogo let po drugi svetovni vojni je bil dobršen del ob takratni meji nedostopen, zadnja leta pa je zopet zadihal s polnimi pljuči.

V dolinco se pomaknil kozorog ,
zapadel sneg begunski plaz in log,
Zelenica naša, alpske smuke raj,
zato v ta kraj me vleče spet nazaj.
(M. Perko)

Pozimi ta svet nadene drugačno podobo, prostrana pobočja se spremenijo v raj za smučarje. Tu so se kalili rodovi izvrstnih tržiških smučarjev, tudi olimpijcev. Zaradi strmih sten v okolici pa ima ta raj eno veliko „napako“ , da ob obilnem sneženju preti velika nevarnost snežnih plazov.

V zadnji zimi, ko premlevamo tragične dogodke s Starega vrha, Kravca in Vogla o tem kaj je vzrok za nesreče je snežni plaz terjal mlado življenje tudi na Zelenici. Mnenja o dogodkih v zadnji zimi se močno razlikujejo, nekateri jim očitajo lov za adrenalinom, nepoznavanje razmer, prevzetnost in še kaj, drugi spet, ki tudi sami zahajajo v naročje bele opojnosti so jim stopili v bran. Eno je gotovo, pri vsaki aktivnosti v naravi mora biti človek čim bolj poučen o možnih nevarnostih (vreme, snežne razmere, poznavanje terena), da se jim lahko izogne. Končna odločitev je za vsako dejanje v nas samih. Vsaka naša napačna odločitev ima lahko tudi krute posledice.

Skoraj pozabljena nesreča iz leta 1962

Vsi, ki smo služili vojaški rok v bivši JLA, vemo koliko smo lahko odločali o dejanjih, ki so nam bila ukazana po načelu „prvo izvrši a onda se žali“. Po drug svetovni vojni so po celem mejnem območju Jugoslavije zrasle stražnice (karavle), ki so tvorile tesno verigo vojaštva za nadzor meje. V tej verigi sta bili tudi stražnici na mejnem prehodu Ljubelj (danes parkirišče pod žičnico) in Zelenici (kasneje Iskrški dom, danes Planinski dom pri izviru Završnice last planinskega društva Žirovnica). Po pobočju Ljubeljščice je v zavetju gozda zgrajena široka pot, ki je povezovala postojanki in je bila za takratne

obiskovalce Zelenice prepovedano območje. Pot je poleti še danes v rabi, sicer srednji del ne v najboljšem stanju, in poteka 50 do 100 m nad današnjo servisno cesto.

Tako so ti mladi fantje, ki so jih poslali na služenje domovini v čim bolj oddaljene kraje od doma, pristali v stražnicah (karavlah) na Ljubelju in Zelenici ne glede na nepoznavanje razmer v zasneženih gorah.

13. december leta 1962

Dve skupini (vsaka iz ene stražnice) vojakov in dva oficirja so po obilnem sneženju utirali novo gaz na poti Ljubelj – Zelenica. Na delu, ki prečka južno pobočje pod steno Plota (Triangel), ki se ga je kasneje pri domačinih prijelo ime Graničarski plaz so se srečali in se glasno pozdravljali, v tem trenutku se je sprožil plaz večjih dimenzij in jih zasul. Tisti ki so ostali na površju so pomagali ostalim dva pa sta ostala zasuta. Dva poškodovana vojaka so spravili v stražnico na Zelenici. Enega od zasutih je našel njegov pes, ki so ga po nesreči pripeljali iz stražnice. Drugega pa so s sondiranjem našli reševalci. Poškodovana je oskrbel zdravnik in zaradi velike nevarnosti so ju transportirali po dolini Završnice v Žirovnico. Obsežno dvodnevno reševalno akcijo v kateri je sodelovalo 60 reševalcev iz Tržiča, Kranja in Jesenic z lavinskimi psi, miličniki in gasilci sta vodila Marjan Salberger in Lojze Zaletel.

Življenje sta izgubila graničarja JLA Ostoja Plavšič iz Zrenjanina in Branislav Todorov iz Slavencev pri Tunju.

V zborniku ob 70. letnici GRS Tržič eden izmed takratnih številnih reševalcev Anton Kralj pravi:

V zimskem času so patrolje hodile iz stražnice na Ljubelju v stražnico na Zelenici in obratno. 13. decembra 1962 sta se pri taki izmenjavi srečali dve patrolji na plazovitem terenu in ravno tedaj je nad obmejno stezo počilo. Plaz je zasul nekaj vojakov, med njimi tudi vodnika graničarskega psa. Pes je kmalu po zasutju našel svojega vodnika, a žal zanj ni bilo pomoči. Reševanje je trajalo dva dni. Reševalci smo bili v nenehni nevarnosti, saj so vse naokrog grmeli plazovi.

Na pomoč so nam priskočili kranjski in jeseniški gorski reševalci z reševalnimi psi. Skupine, ki so prihajale za nami, so povedale, da so naše gazi zasuli novi plazovi. Žal za dva graničarja ni bilo pomoči, a reševanje še zdaleč ni bilo končano. V manjši skupini, v kateri je bil zdravnik, smo odšli še na stražnico na Zelenici, ker se je že pred našim prihodom iz kraja nesreče manjša skupina vojakov odpravila v stražnico z dvema ponesrečencema. Še vedno je močno snežilo. Bili smo v negotovosti, ali so varno prispeli. V stražnici je zdravnik oskrbel ponesrečenca in odredil takojšen transport v dolino. Na povratek na Ljubelj nobeden ni niti pomislil, zato smo odšli s ponesrečencema v dolino Završnice, kamor smo prispeli šele proti jutru.

ZELENIŠKI PLAZOVI

Dr. France Malešič pa v Zborniku ob 60. letnici GRS Tržič navaja:

12.12.1962 (drugi razpoložljivi podatki vključno s spominsko ploščo navajajo 13. december) po 10. uri je snežni plaz zasuj dve skupini graničarjev 12 vojakov in dva častnika) iz stražnice na Ljubelju in na Zelenici, ki sta se med rednim obhodom srečali pol graničarske poti na plazovitem svetu v Možeh, v prvi konti nekoliko pod Domom na Zelenici. Bil je meter novega snega, ki je bil zaradi odjuge zelo vlažen. Plaz so sprožili gamsi, ki so bili tik nad njimi. Bil je širok 200m in dolg 400m. Eden od graničarjev je ostal nezasut in je takoj odkopal drugega, oba pa še drugih deset, ki jih je bilo videti iz snega. Dva od njih sta bila poškodovana. Pod plazom sta ostala še 21-letna Radivoj Todorov – Branimir iz Slavencev pri Tunju in Dure Plavšič – Ostoja iz Zrenjanina. Prvega je našel njegov pes, ki so ga tovariši pripeljali iz karavle, vendar mu z oživljanjem niso molji pomagati. Drugega so po petih urah našli reševalci s sondiranjem dva metra globoko na robu plazu.

To je le ena od nesreč, kjer so se ljudje znašli v nevarnosti zaradi uka za drugih. V času prve svetovne vojne so plazovi tudi pri nas terjali mnogo žrtev med ljudmi, ki so bili primorani izpolnjevati ukaze (soška fronta in gradnja vršiške ceste z tragedijo ruskih ujetnikov). Človeška norost je šla med vojno v gorah celo tako daleč, da so vojaki z topovi in minometi namerno prožili plazove nad položaji nasprotnikov in jih morili.

V začetku šestdesetih let so se začele uresničevati želje tržiških smučarskih zanesenjakov in leta 1963 je stekel prvi del sedežnice, kasneje leta 1965 pa še drugi del in razcvet Tržiškega smučanja se je začel. Pred tem so na Zelenici v glavnem smučali v pozni zimi in spomladi, ko so stekle žičnice pa se je sezona bistveno podaljšala. Zaradi strmih terenov in sten pa se je tudi objektivna nevarnost nesreč zaradi plazov močno povečala.

Smučišče je postalo z izgradnjo sedežnice zanimivo za razne panožne (tekstiljada, šuštarjada ...) sindikalne tekme takratne močne tržiške industrije. Tržiški smučarji so bili mnogokrat organizatorji državnih in mednarodnih tekmovanj vseh kategorij in s tem je bila množičnost v velikem porastu. Pritiski na organizatorje ne glede na vremenske pogoje (nevarnost plazov) so privedli do tega, da se je v teh letih začelo tudi z umetnim proženjem plazov.

Sprva z minometi kalibra 82mm s strani posadke JLA. Vendar zaradi nezanesljive municije in ne natančnega streljanja (večkrat je kakšna mina „ušla“ preko grebena Begunjščice) so to opustili in začeli odstreljevanje z netrajnim topom 82 mm in učinek se je precej izboljšal. Po ustanovitvi Teritorialne obrambe I. 1968 je prevzela to nalogo ekipa TO v kateri so bili pretežno člani GRS Tržič. Nekajkrat

so to nalogo opravili minerji snežnih plazov GRS ob pomoči ostalih članov. Kako nevarno je bilo to početje priča podatek, da se je bilo potrebno povzpeti na greben Begunjščice z razstrelivom po pobočju nad katerim so snežne vehte in plazovi grozili smučišču.

S spremembo zakonodaje v kasnejših letih je tudi to tako kot Komisija za varstvo pred snežnimi plazovi (ustanovljena I. 1976 s strani Občine Tržič) odšlo v zgodovino.

Napovedi nekaterih, da zaradi vse večjega obiska in včasih tudi zaradi nespoštovanja naravnih zakonitost (vremenske razmere in obilic novo zapadlega snega) lahko pride do ponovne tragedije so se uresničile 11. januarja 1977.

Nesreča učiteljev in učencev Iskrinega šolskega centra iz Kranja

Tudi pri tej nesreči igra pomembno vlogo bivša vojaška stražnica zgrajena leta 1952 na zgornji Smokuški planini 1425m. Koncem šestdesetih let jo je JLA opustila, leta 1970 pa so jo Iskraši delno obnovili kot planinski dom Iskra (kasneje so jo preimenovali v dom Janeza Rezarja) in jo med drugim uporabljali za zimovanje svojih dijakov (danes bi temu rekli Šola v naravi). Danes je to Dom pri izviru Završnice, ki ga upravlja PD Žirovnica in je tudi temeljito prenovljen.

Skupina Iskrinih dijakov in trije učitelji so bili več dni v svojem domu na Smokuški planini in domov bi se morali vrniti 11.1. s sedežnico v popoldanskih urah. (dogovor z žičničarji). Toda poslabšanje vremena in močno sneženje z veliko nevarnostjo plazov je v lepem vremenu enostaven sestop spremenile v veliko nesrečo v kateri je izgubilo življenje šest ljudi.

Dijaki:	Emil Novak Matjaž Kekec Roman Kosec Dušan Bešter
Učitelja:	Ivan Stružnik Jože Povše

V ponedeljek 10.1.1977 so sedežnico zaradi prehudega vetra ustavili in žičničarji so se umaknili v dolino naslednji dan se je zaradi obilnih snežnih padavin nevarnost plazov toliko povečala, da so se umaknili tudi iz srednje postaje, ki je ob velikih količinah snega močno izpostavljena.

V reviji Obramba in zaščita je Pavle Šegula zapisal:

Sedežnica je v ponedeljek 10.1.1977 nehala obratovati, ker je veter presegel kritično hitrost 10m/s kar je za 4m/s več od dovoljene. S tem na zgornji postaji ni bilo nikogar, ki bi naslednji dan lahko poskrbel za varno vožnjo, očistil sneg in pregledal traso. Ker ni kazalo na neposredno nevarnost plazov, delavec pred povratkom v dolino ni postavil table s svarilom o nevarnosti plazov. Tak je utečen postopek, saj bi svarila ne jemali resno, če bi ga postavljali vselej, kadar sedežnica ne obratuje.

Delavci so zapustili tudi srednjo postajo sedežnice, ko so naslednji dan ugotovili, da ni možnosti za delo in da se nevarnosti zaradi vetra pridružuje še nenehno rastoča nevarnost plazov, pred katerim srednja postaja ni zavarovana, če dobijo velike ali izjemne razsežnosti.

ZELENIŠKI PLAZOVI

Velika škoda je, da ni bilo mogoče vzpostaviti telefonske zveze in da je vojak v karavli ob pozivu iz doma Iskre ponevedoma dal napačno informacijo, češ da žičnica obratuje.

Vse navedeno lahko štejemo k spletu okoliščin, ki so prispevale k temu, daje skupina usodnega dne odrinila na preval Zelenice, namesto da bi ostala v domu ali se odločila za sestop preko Završnice v Žirovnico. Tako se je namerilo, da so se dijaki in vzgojitelji znašli v metežu, vetru in megli ob zapuščeni sedežnici, očitno ne da bi se zavedali, v kakšno nevarnost se odpravljajo.

Napake so bile hude in usodne:

Kaže da so pogrešili že v domu, ko so spregledali ali pa niso upoštevali opozorila službe plazov Meteorološkega zavoda SRS, ki je za ta dan dala v radiu naslednje obvestilo: v Julijskih Alpah je zapadlo nekaj novega suhega snega, zato se je nevarnost snežnih plazov povečala.

Če se skupina že ni odločila za povratek in sestop proti Žirovnici, bi morala sestop proti Ljubelju organizirati po pravilih hoje na nevarnem terenu. Tega pa niso storili. Ker je bila kočna na Zelenici tisto zimo zaprta (odločba inšpekcije za zahtevana nujna popravila), ni bilo oskrbnika, ki bi opozoril nepredvidneže..

Skupina 27 dijakov in 3 vzgojitelji so se pri zgornji postaji žičnice znašli v nezavidljivem položaju, zaprta planinska kočna in sedežnica ne obratuje ter bližajoča se noč so privedli do odločitve, da sestopijo na Ljubelj.

Neupoštevanje osnovnih varnostnih pravil gibanja v nevarnem območju so privedli do tragedije. Ko so prvi smučarji zarezali smučino v pobočju Begunjščice se je utrgal velik plaz, ki je popolnoma zasul šest ljudi (štiri dijake in dva učitelja) tri pa delno. Enega od zasute šesterice so takoj našli (iz snega je gledal smučarski čevlji) a kljub oživiljanju mu niso mogli več pomagati. Sledil je sestop na Ljubelj po pomoč. Očitno zaradi panike bi se tudi ta lahko končal tragično. Za umik so izbrali pobočje kjer plaz je pred leti pokopal graničarje, po njem so se povzpeli do trase sedežnice in pod njo sestopali na srednjo postajo. (drugo jutro smo reševalci opazovali njihove sledi mnogokrat razrite z svežimi plazovi in v paniki odvrženo osebno opremo). Tudi tokrat je bila velika večina udeležencev nesreče (dijaki) izpostavljena nevarnosti po volji drugih (vodstva), ki pa očitno tudi niso bili dorasli razmeram v katerih so se znašli.

Sledila je štiri dnevna reševalna akcija :

Kljub velikemu tveganju, ker nihče ni vedel v kakšnem stanju je sedežnica so jo spravili v tek in v upanju, da komu še lahko pomagamo seje začelo z reševanjem. Najprej Tržiški reševalci, vojaki in žičničarji nato pa še reševalci vseh sosednjih postaj (Bohinj, Jesenice, Kamnik, Kranj, Radovljica, Ljubljana ter pripadniki JLA) in vodniki z lavinskimi psi. Našli smo še dva ponesrečenca, ki jima žal ni bilo več pomoči in sredi noči zaradi velike nevarnosti prekinili iskanje do jutra.

Vremenski pogoji (megla in sneg) ni so omogočali da bi pred nadaljevanjem reševanja z streljanjem odstranili grozeče plazove zato smo z še večjo mero opreznosti nadaljevali z iskanjem zasutih, na pomoč so prišli tudi lavinski psi in proti večeru smo v bližini kjer je nakazal pes s sondiranjem našli še eno žrtev.

Naslednji dan smo nadaljevali z sistematičnim finim sondiranjem obenem pa so nadaljevali z delom tudi psi toda slabi vremenski pogoji in vse večja časovna odmaknjenost od dogodka sta poka-

zali da imajo tudi psi svoje meje. Naključno zasajena sonda enega od reševalcev ob robu plazišča v bližini kjer so počivali psi, ki so se menjavali ravno tako kot ekipe za sondiranje je naletela na drugega izmed zasutih učiteljev, ko smo ga odkopali smo ob obrazu naleteli na veliko luknjo. To je znak, da je dihal še kar precej časa po zasutju.

Zadnji dan se je vreme izboljšalo in najprej so minerji začeli z obstreljevanjem nevarnih predelov Begunjščice. Dolgo časa brez učinka nato pa je granata zadela pravo mesto in iz tako imenovane police v begunski vrtači seje sprožil velik plaz, ki je s svojim zračnim pritiskom tako zanihal sedeže na žičnici da se je snela nosilna vrv. Vztrajno sondiranje obrodi sadove in v globini 3,5 m smo našli še zadnjega ponesrečenca.

Štiri dnevno iskanje zasutih se je končano na vso srečo brez kakšnih dodatnih poškodb ali žrtev kar bi bilo v takratnih pogojih lahko zelo hitro. Dobro vodena akcija vse dni reševanja poraja v mojih mislih dvom na prvi večer.

V upanju da lahko še koga rešimo se nas je prvi večer na Zelenici znašlo mnogo in vsak je prišel kakor se je sam znašel. Ko sem izvedel za nesrečo sem pograbil opremo in v bližnjem bifeju dobil znanca, ki je imel avto in ga prosil za prevoz. Na Ljubelju me je odložil pohodnik sem na sedežnico, ki je obratovala, se usedel nanjo in odpeljal v temo. Na zgornji postaji me je nekdo usmeril na plaz, kjer je bilo že kar nekaj reševalcev in pridružil sem se skupini, ki je začela z transportom enega izmed najdenih nazaj na zgornjo postajo žičnice. Pokojnega učitelja sem poznal saj smo se večkrat srečali na Zelenici. Nosili smo ga na rokah v globokem snegu naravnost v breg, ena sama muka, bregu pa nikoli konec, razsvetljava pa je bila takrat tudi skopa. Končno smo prispeli na vrh in potem ponesrečenca naložili v akcia čoln in na sedežnico. Utrujeni smo se vrnili domov in drugo jutro, ko smo se vračali ob pogledih na plazove iz pod Plota in razmetano opremo dijakov, ki so tam sestopali ugotavljali kakšno srečo smo vsi skupaj imeli prvi večer. Mnogo let že razmišljam ali je v tistih kritičnih urah prvega dne sploh kdo vedel koliko nas je Zelenici in kaj bi bilo, če bi še koga zasulo (mnenja sem da bi šele domači ugotovili, če bi kdo manjkal).

Takšne tragedije pustijo svoj pečat tudi na reševalcih, posebno mladih kot smo bili takrat mi pa čeprav nekateri tega ne priznajo. Še danes po mnogih letih, ko grem proti vrhu Zeleniškega smučišča se mi v misli prikade mukotrpno gaženje z pokojnim učiteljem na naših rokah.

Mnogo let je bela opojnost kljub manjšim praskam obiskovalcem Zelenice prizanašala, letošnjo zimo pa je zopet posegla v naša življenja. Nekoliko milejše zime in velik razcvet turnega smučanja in ostalih oblik gibanj v zimskem svetu sta letošnjo zimo v Slovenskih hribih terjala prevelik davek.

Peter Rožič

ZELENIŠKI PLAZOVI

Viri:
Zbornik ob 50. letnici GRS Tržič
Zbornik ob 60. letnici GRS Tržič
III. zbornik 1912-1997 GRS Slovenije
Lastni arhiv

Slike:
Arhiv GRS Tržič
Osebni arhiv
Luka Rožič

Komplet prve pomoči za gornike

Vse več je aktivnosti, ki so kakor koli povezane z bivanjem v gorskem svetu. Vsaka od le teh je po svoje zanimiva in privlačna.

Seveda moramo pri teh dejavnostih pomisliti tudi na možnost poškodb in bolezni, ki se lahko pojavijo med samimi dejavnostmi. Zaradi tega potrebujemo komplet prve pomoči, katerega lahko nosimo s seboj.

Tako komplet je ponavadi v obliki torbice, ki naj bi zadostil določenim zahtevam, ki so posebne pri gorniški dejavnosti:

- Majhna teža in prostornina,
- Odpornost proti udarcem, mehanskim vplivom in zaščita pred svetlobo,
- Vodoodpornost,
- Preglednost,
- Zadostna vsebina.

Na tržišču se dobi komplete prve pomoči različnih velikosti, oblik in proizvajalcev. V specializiranih trgovinah z gorniško opremo so že več časa naprodaj majhni lični kompleti, ki po svoji vsebini ne zadostijo svojemu namenu, saj s tistim, kar nudijo ne moremo dobro in učinkovito oskrbeti malo večjo poškodbo, kot je na primer odprt zlom podlakti.

Komplet prve pomoči naj bi minimalno vseboval:

- 4-5 povojev,
- 4-5 sterilnih gaz velikosti 0,2 0,4 in 0,8 kvadratnega metra,
- 3-4 trikotne rute,
- Komplet obližev za oskrbo odrgnin in žuljev,
- Mikropor,
- Metalizirano folijo (nepravilno ime je astro folija),
- Škarje,
- Piščalko,
- Vžigalice ali vžigalnik,
- Pisalo in papir za sporočilo ob nesreči v primeru, ko nekoga pošljemo peš po pomoč,
- Tablete lekadol proti bolečinam (ne aspirin),
- Tablete Claretine ali kakšen drug antihistaminik proti alergiji

(dve tableti).

Lahko bi dodali še kaj, vendar je že ta količina takšna, da mora biti torbica malo večja.

Priporočljiv je tudi načrt ukrepanja v sili, kar si lahko pripravimo sami. Preprosto vzamemo list papirja na katerega si zapišemo kaj naj vsebuje obvestilo o nesreči in kako naj ukrepamo.

Ob nesreči obveščamo regijski center za obveščanje najlažje po brezžičnem telefonu na številko 112, v primeru, da sporočila s pomočjo telefona ne moremo posredovati, lahko to sporočimo v planinskih kočah ali drugih objektih z oznako obveščevalna točka GRZS. Če tudi v tem primeru nismo uspešni pa se moremo po pomoč odpraviti peš. Pri tem je najbolje, da nekdo ostane s ponesrečencem, če je možno naj gresta v dolino po pomoč dva.

Sporočiti moramo obvezno sledeče podatke:

- Kaj se je zgodilo, vrsta, znaki, in opis poškodbe ali bolezenskega stanja,
- Kje se je nesreča zgodila (gorstvo, gora, stena, smer, planinska pot, pomembni razpoznavni znaki),
- Koliko je poškodovanih,
- Kaj se na mestu dogodka trenutno dogaja,
- Podatki o smeri vetra in vremenski podatki (zaradi možnosti sodelovanja helikopterja),
- Oblika terena (zaradi možnosti sodelovanja helikopterja),
- Telefonsko številko na katero nas lahko pokličejo nazaj.

Tak načrt si lahko pripravimo že doma in nam služi kot dober pripomoček v primeru nesreče.

Tako opremljeni se z lažjim srcem in mirnejšo vestjo lahko odpravimo v gore. Ker smo pa vsi veseli, če nam tega kompleta ni potrebno nikoli uporabiti je priporočljivo, da ga vsaj enkrat letno doma odpremo in material pregledamo tako po izgledu, kot po roku uporabe in ga pio potrebi zamenjamo ali nadomestimo.

Pa srečno v gorah!

Janez Primožič

Razvrednotenje narave s prepovedanimi vožnjami z vozili v naravnem okolju in drugimi neodgovornimi posegi v naravo

Spekter pritožb aktivnosti v naravi iz leta v leto narašča. Vse te aktivnosti pa v naravi tako zaradi številčnosti kot uporabe različnih rekvizitov puščajo uničevalne posledice teh ravnanj, na žalost tudi v obliki nepopravljivih škod za naravno okolje.

Problematiko razvrednotenja naravnega okolja, katero poleg gospodarskih posegov, ki ni predmet tega sestavka, povzročajo tudi vožnje tako z motornimi vozili kot tudi kolesi v naravnem okolju. Tovrstni »napadi« na naravo se vsako leto samo še stopnjujejo.

V zvezi s to problematiko voženj z vozili v naravnem okolju ne glede na dejstvo, da reševanje tega problema ni v izvirni pristojnosti policije (izvirno pristojna sta Inšpektorat RS za okolje in prostor pri Ministrstvu za okolje in prostor in Inšpektorat RS za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano pri Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano), prav policija tej zadevi posveča veliko in vedno več pozornosti in je tudi največkrat pobudnik skupnih poostrenih nadzorov v naravnem okolju.

Policija sicer ni zakonodajni organ, temveč organ, ki predpise izvršuje, pri čemer se sooča z različnimi izzivi udejanjanja zakonodaje v praksi. Dejstvo je, da zakonodaja ne sledi naraščajočemu trendu prodaje in uporabe vozil za vožnjo po najrazličnejših terenih (motorne sani, motokros motorji, štirikolesniki najrazličnejših izvedb, gorska kolesa ipd.).

Žal trenutno veljavna zakonodaja to materijo ureja razpršeno po več

zakonskih in podzakonskih predpisih (Zakon o gozdovih, Zakon o ohranjanju narave, Zakon o planinskih poteh, Zakon o triglavskem narodnem parku, Zakon o varnosti na smučiščih, Zakon o varnosti cestnega prometa, Zakon o javnih cestah, Uredba o prepovedi vožnje z vozili v naravnem okolju, Pravilnik o gozdni prometnicah, ipd.), nobeden od naštetih predpisov pa problematike ne obravnava celovito in na enem mestu, posledica razpršenosti pa je tudi razpršena pristojnost nadzornih organov.

Ne glede na dejstvo, da je na tem področju za nadzor pristojnih več organov, pa se državljani ob soočenju z navedeno problematiko najpogosteje obrnejo ravno na policijo in od nje terjajo ukrepe zoper posamezne negativne pojave v okolju.

Policija se vsekakor zaveda svoje odgovornosti za uveljavljanje predpisov na tem področju, kar se kaže v podatkih o izrečenih globah ter informacijah, da so bili policisti pogosto usmerjeni v odkrivanje in sankcioniranje tovrstnih kršitev tudi s strani državljanov, kakor tudi o vključevanju razpoložljivih materialnih resursov v to problematiko (terenska vozila, helikopter, Gorska enota policije).

Policija bo tudi v prihodnje izvajala aktivnosti, ki bodo merile na pre-

gon tovrstnih prekrškov, vendar se sprašujemo, zakaj je za ohranjanje narave, vrednote, ki smo jo podedovali od naših očetov in dedov, sploh potrebno represivno delovanje, zakaj nimamo v sebi toliko čuta odgovornosti, da bi živo in neživo naravo, kakršno smo dobili, tudi zapustili našim sinovom in vnukom, zakaj s hrupom, ki ga z našimi aktivnostmi vnašamo v naravo, prostoživečim živalim ne privoščimo miru pri prehranjevanju, razmnoževanju in vzgoji mladičev.

Mislim, da so vsi ti posegi v naravo, brezobzirne vožnje z različnimi prevoznimi sredstvi povsod tam, kjer se nam trenutno zahoče, predvsem pomanjkanje moralnih vrednot in najbolj neodgovornim prepotentnim posameznikom, pri dokazovanju svojega »ega« tudi visoke kazni ne bodo prišle do živega.

Torej, preden se zapeljemo iz ceste v naravno okolje, se vprašajmo predvsem, ali ravnamo pravilno, in ne le, ali me bodo ujeli in oglobili.

Robert KRALJ
VODJA GORSKE ENOTE POLICIJE

Nekaj napotkov za gibanje v gorah

1. V letošnji zimi je zapadlo v gorah zelo veliko snega. Čeprav sedaj ta zaradi visokih temperatur in dežja kar hitro kopni, lahko na poteh, ki potekajo po severnih pobočjih gora ali prečkajo grape, še dolgo naletimo na zasnežene odseke. Sneg je tam trd in se šele čez dan malo zmehča, zato upoštevajte tele napotke:

- Pri prečkanju snežišč z iztekom, nevarnim ob zdrs, obvezno uporabljajmo cepin in dereze. Ob morebitnem zdrs se bomo na strmejšem snežišču tudi s cepinom težko zaustavili zaradi trdega snega in rahlo valovite površine. Uporabimo vrv in pravilno tehniko varovanja. Če te opreme nimamo, se takoj vrnimo po isti poti. Vsakršno improviziranje (z vejami, ostrimi kamni) je neučinkovito in zato nevarno.
- Na površini snega se naredijo vdolbinice, v katerih se zaustavi kamenje, ki daje lažno upanje varnosti. Tudi če stopamo po tem kamenju, nam lahko kakšen kamen zdrsne ali pa kamenja preprosto zmanjka.
- Zaradi segrevanja skal se na stiku med skalo in snegom začne sneg topiti in ustvarijo se razpoke, ki so včasih globoke tudi več metrov. Na to moramo biti pozorni pri prehodu s snežišča na kopni del poti in obratno.
- Pod snežiščem pogostokrat teče voda, ki tudi počasi raztaplja sneg. Ustvarja cele tunele z včasih zelo tankim stropom. Še en razlog več za varovanje z vrvo.
- Na začetku poletne sezone izbirajmo poti, ki vodijo na vrhove po južnih pobočjih.
- O stanju na poteh se pozanimajmo pri oskrbnikih planinskih koč, planinskih društvih, ki oskrbujejo poti, ali na spletu.

2. Na začetku poletne sezone je na planinskih poteh še zelo veliko kamenja, ki so ga tam odložili plazovi ali pa se je odkrušilo od sten. Zima je pustila sledove tudi na tehničnih varovalih na poteh – klinih, jeklenicah, ... zato:

- pri hoji čim manj prožimo kamenje (posebno pozorni bodimo na to, kadar uporabljamo pohodne palice) in hodimo po notranjem robu poti;
- uporabljajmo zaščitno čelado, saj nas ne le varuje pred padajočim kamenjem, ampak tudi zaščiti glavo pri morebitnem padcu (poškodbe glave so po pogostosti poškodb pri gorskih nesrečah na tretjem mestu, po resnosti poškodb pa na prvem);
- ne zaupajmo slepo varovalom na poti in se ne obešajmo brezskrbno nanje, ampak najprej ocenimo njihovo stanje na pogled, potem pa še preizkusimo njihovo trdnost (ker so jeklenice lahko natrgane, uporabljajmo zaščitne rokavice).

3. Največ nesreč v gorah se zgodi med eno in tretjo uro popoldne – torej v glavnem pri sestopu. Glavna vzroka sta fizična in

psihična nepripravljenost oziroma utrujenost po vzponu in napačno razmišljanje:

- Mnogi porabijo za dosego vrha zadnje atome svojih moči, misleč – dol bo šlo pa lažje. Pri sestopu so mišice znatno bolj obremenjene kot pri vzponu, temu se pridruži še utrujenost zaradi vzpona in korak postane v trenutku negotov, noga klecne in že pride do zdrs – najpogostejšega vzroka gorskih nesreč.
- Z osvojitvijo vrha dosežemo cilj, zato zbranost pri sestopu popusti, z mislimi smo že v dolini ... Sestopamo navadno hitreje, kar zahteva tudi znatno hitrejše odločanje, kam bomo stopili, kam se bomo prijeli – mi pa smo neredko z mislimi že ...
- Lotevajmo se tur, ki smo jim fizično in psihično dorasli. Upoštevajmo načelo postopnosti – od lahkih, krajših do težjih, daljših vzponov. Včasih tudi malo kondicijskega treninga med tednom ne bo škodilo. Enodnevno daljšo turo raje razpotegnimo v dvodnevno s prenočitvijo v planinski koči. Od vzpona, pri katerem se gibljemo samo od enega mesta za počitek do drugega, ne bomo imeli čisto nič.
- Vzpon se začne in konča v dolini.

4. Pri poletnem zahajanju v gore nas čaka znatno bolj pestro vremensko dogajanje: vročina, nevihte, vremenski preobrati. Na to mislimo pravi čas.

- Turo načrtujmo tako, da ne bomo sredi najhujše vročine hodili po kakšnem južnem pobočju. Poskrbimo za lahka oblačila in senčno zaščito pred soncem, uporabljajmo zaščitne sončne kreme. Izguba vode oz. dehidracija je v gorah resen problem. Na račun hrane raje vzemimo malo več pijače. Pijmo, še preden postanemo žejni, na krajše presledke požirek, dva.
- Popoldanske nevihte so spomladi in poleti pogost pojav v gorah. Spremljajmo vremensko napoved, prilagodimo načrt ture tako, da bomo do 12. ure že na vrhu. Turo začnimo raje kakšno uro prej. Opazujmo dogajanje v ozračju: smer vetra, soparo, nevihte v daljavi, naelektrenost ozračja – in prekinimo turo, takoj ko zaslutimo poslabšanje.
- Ne bodimo presenečeni, če bo avgusta v našem visokogorju zapadel sneg in bo padla temperatura pod ledišče. Dobra obutev, topla rezervna oblačila, kapa, rokavice – vedno jih imejmo s seboj. V naših gorah je zaradi podhladitve umrlo znatno več ljudi poleti kot pozimi.

5. Vsako leto porabimo gorski reševalci veliko ur za iskalne akcije, zato

- pred odhodom v gore obvestimo o cilju sorodnike, znance;
- se vpisujemo v vpisne knjige v planinskih kočah, na vrhovih;
- pustimo obvestilo o nameravani turi za vetrobranskim steklom svojega avtomobila;
- če na markirani planinski poti dalj časa ne vidimo nobene markacije, je to znak, da smo zašli, zato se vrnimo po isti poti do zadnje markacije in tam poiščimo pravo nadaljevanje;
- v nahrbtniku imejmo vedno baterijsko svetilko, saj se kljub še tako dobri pripravljenosti in načrtovani turi včasih rado kaj zalomi in tura se nepričakovano zavleče v noč.

6. Vsako leto se povečuje število gorskih nesreč zaradi bolezni.

- Izbiro ture prilagodite svojemu zdravstvenemu stanju, pri kroničnih boleznih se posvetujete s svojim zdravnikom. Ne hodimo v gore bolni, da bi tam ozdraveli. Kadar se v gorah zaradi tega aliakega drugega razloga zgodi nesreča,
- zavarujmo sebe in ponesrečenca pred možnostjo nadaljnjih poškodb (zaradi zdrs, padajočega kamenja ...);
 - ponesrečencu nudimo prvo pomoč (komplet za prvo pomoč naj bo vedno v nahrbtniku);
 - sporočimo na telefonsko številko 112 podatke o nesreči (kdo kliče, kaj se je zgodilo, kdo je poškodovan, kakšne poškodbe ima, kje in kdaj se je zgodila nesreča, kakšne so vremenske razmere in kakšno je mesto, kjer je poškodovanec);
 - poškodovanega zaščitimo pred izgubo telesne toplote – predvsem glavo (kapa, kapuca) in trup (alu folija);
 - če ni signala telefonskega omrežja, poskušajmo s svetlobnimi ali slišnimi znaki (z oddajanjem 6-krat na minuto) pritegniti pozornost drugih obiskovalcev gore.

Jani Bele
Komisija za informiranje in analize